

## Проблеми та перспективи розвитку судової експертизи в Україні

**Назарій Морозюк**

аспірант кафедри кримінального права, Національний юридичний університет  
ім. Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8273-8727>

*Розглянуто основні проблеми та перспективи розвитку судової експертизи в Україні. Аналізовано виклики, з якими стикається судово-експертна сфера (зокрема, недостатнє фінансування, відсутність єдиних стандартів, недостатня кількість кваліфікованих кадрів та застарілість чинних правових норм). Акцентовано увагу на необхідності впровадження сучасних технологій, удосконалення законодавства. Відзначено, що інновації в судово-експертній сфері можуть значно підвищити ефективність розслідування злочинів та забезпечити невідворотність притягнення винних до відповідальності. Сформульовано пропозиції щодо реформування й модернізації судово-експертної діяльності в Україні.*

**Ключові слова:** *судова експертиза; судово-експертні дослідження.*

## Problems and Prospects for Forensic Science Development in Ukraine

**Nazarii Moroziuk**

*The paper delves into the main problems and prospects for forensic science development in Ukraine. The author analyzes challenges encountered in forensics (in particular, insufficient funding, lack of uniform standards, insufficient number of qualified staff and outdated legal rules). It is stressed that there is a need to introduce modern technologies and improve legislation. The researcher notes that innovations in forensics can substantially enhance the efficiency of crime investigation and ensure the inevitability of bringing perpetrators to justice. The author formulates proposals for reforming and modernizing forensic expert activity in Ukraine.*

**Keywords:** *forensic examination; forensic research.*

Незважаючи на збройну агресію російської федерації, останнім часом судово-експертна галузь України відзначається низкою нових досягнень, що поліпшують якість і підвищують ефективність судово-експертних досліджень [1, с. 5].

Упровадження інновацій у судово-експертну сферу може значно підвищити ефективність розслідування злочинів та сприяти забезпеченню справедливості. Отже, підвищення точності експертиз із урахуванням новітніх технологій сприятиме зниженню ймовірності помилок і підвищуватиме довіру до експертних висновків.

Варто зазначити, що автоматизація рутинних завдань (аналіз даних або підготовка висновків), звільняє час експертів для зосередження на складніших питаннях. Це також зменшує ризик людських помилок і прискорює процес розслідування. Крім цього, розроблення нових методик сприяє розвитку та підвищує ефективність розслідування злочинів.

Отже, інновації в судово-експертній сфері не тільки підвищують ефективність розслідування злочинів, а й забезпечують невідворотність притягнення злочинців до відповідальності, що є важливим чинником у забезпеченні правопорядку та справедливості.

Із прийняття Закону України «Про судову експертизу» минуло майже 26 років. Протягом цього часу судово-експертна сфера зазнала значних змін, проте залишаються запитання, які потребують подальшого вдосконалення.

Закон забезпечив правову основу для розвитку судової експертизи в Україні, визначив статус судових експертів, їхні права та обов'язки, а також основні принципи проведення експертиз. Однак за цей час виникли нові виклики, пов'язані з розвитком технологій, зміною характеру злочинів та потребою в удосконаленні наявних методик і стандартів. За чверть століття відбувся значний прорив у науці та техніці, що не повною мірою відтворився в змінах до Закону України «Про судову експертизу», оскільки деякі норми є застарілими та не відповідають вимогам сучасності.

Водночас важливо, що застосування будь-яких інноваційних продуктів у судово-експертній діяльності має бути вивіреном із позицій правомірності, доцільності, ефективності та наукової обґрунтованості [2, с. 10–14, с. 15].

Закон, прийнятий 1994 року, не враховував сучасні досягнення у сфері цифрових технологій, кібербезпеки та інших інновацій, що вимагає його оновлення для відповідності новим реаліям. Законодавство має забезпечувати реальну незалежність судових експертів від стороннього впливу, включно з політичним та адміністративним тиском.

Після ретельного аналізу чинного Закону України «Про судову експертизу» [3] та врахування різних аспектів його застосування, можна зробити висновок, що існує очевидна потреба в його оновленні та модернізації. Запропоноване має на меті забезпечити відповідність закону сучасним науково-технічним досягненням, міжнародним стандартам, а також зміцнити незалежність та об'єктивність судових експертів.

Крім того, важливим є забезпечення прозорості процедур, підвищення кваліфікації експертів та адаптація до нових викликів, наприклад, до кіберзлочинності. Загалом такі

зміни сприятимуть підвищенню довіри громадськості до судової системи та її здатності справедливо й ефективно вирішувати справи.

В умовах сьогодення перспективи судової експертизи значною мірою залежать від ефективності провадження державної політики щодо належного забезпечення судово-експертної діяльності. На сьогодні цей напрямок не є досконалим і потребує реформування з урахуванням міжнародних стандартів та сьогоденних потреб суспільства, досягнень науки та техніки в цій галузі знань. Крім того, необхідно систематизувати чинні нормативно-правові акти, які регулюють питання щодо судової експертизи, судових досліджень, та провести аналіз із подальшою трансформацією цих норм та приведенням у відповідність їх до сучасних реалій.

Важливо також, що потрібно адаптувати законодавство та методики судової експертизи до міжнародних стандартів, що сприятиме співпраці з іншими країнами в розслідуванні транскордонних злочинів. Ці напрями реформування та вдосконалення законодавства можуть суттєво підвищити ефективність судово-експертної діяльності та сприяти подальшому розвитку цієї важливої сфери.

### **Перелік джерел посилання**

1. Ключев О. Сучасні досягнення судово-експертної галузі в Україні. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2023. № 1 (30). С. 5–11. DOI: 10.32353/khrife.1.2023.01 (дата звернення: 15.08.2024).
2. Александренко О. В., Женунтій В. І. Інновації та цифрові технології в криміналістиці та судовій експертизі: сучасні можливості та проблеми застосування. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці : мат-ли міжнар. «кругл. столу» (Харків, 12.12.2019). Харків, 2019.
3. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038а-ХІІ (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/4038-12/pdf> (дата звернення: 12.08.2024).